

Nyíri Attila

Népregék

„Tyuhaj, haj! Összetör az akarat,
mégsem hagyom magamat!”
táncközi kurjantás

A Baráthegy története

(néprege alapján)

Sümeg ősi helyén apátság lett végre,
Ez akkor hallgatott a szentgyedi névre.
Pálos-remetékkel népesült a tájék,
A szentmiséket így ugyanők végezték.

Páskál atya ifjú és hamvasarcú volt,
Sudár természetével mindenkit elbájolt.
A derekát körben kötél-korda fogta
Lányölélés helyett, s ez volt a baj oka.

Amikor először a Rezin szétnézett,
Az ifjú remetét bővölte igézet.
Belemart szívébe a szépséges csoda,
'Mely az Alföld után itt – szemben – elfogta.

– Miért nem ölelhetem e kerek világot?
– Szerzetesünk – joggal – keserűn sóhajtott.
Ismeretlen öröm után égett vágytól
Megfeledkezve a tett fogadalmáról.

Hirtelen megzörrent a bokros mögötte,
Távoli világból szellem jött eléje.
Hízeltető módon duruzsolta szavát:
– Ne bánkódjál, barát, tiéd lesz a világ!

– Ha nem nézesz többé szerzetes rendedre:
Tiéd lesz az élet és gyönyörűsége.
Páskál atya újra szívében érezte:
Fiatalságának vágya kelt életre.

Megingására szólt incselkedés szava:
– Tiéd lesz a világ minden szépasszonya.
Remegett az ifjú, karját tárva állt ott,
Majd erőt vett magán, s imígyen kiáltott:

– Ne, ne kísérts, ördög! Inkább kővé váljam,
Semhogy szerzetesi rangomat feladjam!
Ekkor szélsuhintás járta a magast át,
Az ördög otthagytá: kővé vált a barát.

Égeraracsa, 2001. július 2.

„Hogy hazámat ne szeressem,
A bitorlót meg ne vessem:
Hatalom nem teheti”
Czuczor Gergely

A basa tulipánjai

(néprege Móra Ferenc alapján)

Török világ járta akkor még minálunk,
'Mikor az országban nem volt tulipánunk.
Arannyal mérték föl, drága volt hagymája,
És ha kivirágzott: félország csodálta.

Bolondjai voltak a török nagyurak
Ennek az érdekes, színes, szép virágnak;
Volt köztük olyan is, akinek megérte:
Egy falut adott egy bokorért cserébe.

Váradi basának híres volt a kertje,
Amennyi fajta volt, ott volt az mind benne;
Látogatóinak kérkedett a basa,
Amikor a kertet nekik mutogatta.

Egyszer csak jó hírül a martalócai:
– Van virág Borsiban! – azt hozták meg neki;
– Hófehér a színe, szépségnek sincs híján,
A pap neveli azt édesanya sírján.

– Mit locsogtok annyit – legyintett a basa –
Egy erszény aranyért itt legyen holnapra!
A martalócai jelentették másnap:
– Nem eladó biz' a' sem neki, sem másnak.

– Az ifjú borsi pap vissza azt üzente:
Nem fosztja meg a sírt, nem válik meg tőle.
Mérgecs lett a basa, és parancsot adott:
– Hozzátok ide az ellenkező papot!

Ám a martalócok jöttek kisvártatva,
Véres volt a fejük, úgy tértek ők vissza:
– Föllázította a falu népét a pap,
Karddal védik a sírt, a basa mit sem kap.

Verte a szolgálait a basa dühében,
S indult bős sereggel a borsi pap ellen;
– Ne hagyjatok semmit e hitvány faluból,
Kő kövön ne álljon! – a parancsa így szól.

*A szilaj emberek szót fogadva mentek,
És a borsiak így földönfutók lettek.
Nagy-nagy diadallal hozták a tulipánt,
Ámde piros foltok égtek fehér szirmán.*

*– Borsi pap kezének pergett rá a vére,
Megrázkódott az úr ennek a hírére;
Letörölte a vért a szirmokról szépen,
S maga ültette el a saját kertjében.*

*Kertészének mondta, hogy azt jól megértse:
– A fejeddel felelsz, ha baja lesz, érte!
A basának reggel az volt első dolga:
Megnézni kertjében, hogy' van a virága.*

*Látva, hogy a kertész már ott szorgoskodik,
Ráförmedt a basa: – Mi dolgod neked itt?
– Aa ppiros fofoltokat törölgetem innen
– Dadogta a kertész nagyon is ijedten.*

*A nagy úr elsápadt, de megvolt rá az ok:
A fehér szirmokon ott égtek a foltok.
– Tépd le a virágot! – parancsolta neki,
Ő már – személyesen – nem mert hozzányúlni.*

*Ámde a borsi pap szép, fehér virága
Csak hozott vérvörös bimbókat másnapra;
Harmadnap összenőtt mindegyik levele,
Szétnyitott kezujjnak látszott – kinézetre.*

*Negyednapra az'tán a váradi basa,
Palotáját, kincsét s hatalmát otthagya,
Elbújdosott ebből az országból, nem várt,
Ahol még a föld is megbosszulja fiát.*

*Elterjedt a borsi pap virága szerte,
Sötétpiros szirma s tenyeres levele;
Az elvadult kert a magvait szétszórta.
A magyar nép ajkán ez a basarózsa.*

Kispest, 2000. november 14.

*„A rágalom olyan, mint a tollpárna,
ha tartalmát szélnek ereszted, soha
többé nem szedheted össze”*

Ismeretlen szerző

A becsületesség jutalma

(néprege alapján)

*Mátyás királyunkról azt mondja az írás,
Amíg uralkodott, nem olyan volt, mint más.
Járta az országot sokszor álruhában,
S büntette a rosszat nagyon szigorúan.*

*Aki hozzáfordult – a döntését kérve – ,
Megkapta igazát, nem csalódott benne.
Ezért is nevezték királyunkat – méltán –
Igazságosnak is tettei alapján.*

*Élt egy szegény paraszt az ő idejében,
Aki favágóként tengődött szerényen.
Eljárt fát vágni és eladni azokat,
Árából ételt vett: gyermekei voltak.*

*Amint nagy sietve megy az úton egyszer,
Lát ott egy szép erszényt, 'mely a porban hever.
Felveszi, kinyitja: száz arany van abban,
Úgy megörül neki, mintha övé volna.*

*Hirtelen rádöbben, amit lelt, az másé,
Elszégyelli magát, megy is a fák közé.
Sok fát vág hamar, ám eladni nem tudja,
Nem akad rá vevő, nincsen így vacsora.*

*(– Milyen szörnyű is ez – gondolja a szegény –
Pénz van a zsebemben, amely nem az enyém.
Ehhez hozzányúlni tudom, hogy nem lehet,
Ám sebaj! Az Isten majd csak ad kenyeret!)*

*Másnap a piacon egyszer csak azt hallja,
Egy budai kalmár erszényét elhagyta.
Hogyha visszakapja, akkor jutalmat ad:
A megtalálónak juttat húsz aranyat.*

*Erre a szegényünk keresi a kalmárt,
Átadja az erszényt, s várja a jutalmát.
Sajnálja a kalmár a jutalmat váltig,
Ezért nagy mérgesen rá is ripakodik:*

– Százharminc arany volt ebben az erszényben,
Te csak százat hoztál, ezzel becsapsz engem.
A többit elloptad, bíró elé megyünk!
– Isten igazságos! – felel a szegényünk.

Ezidőtájt Budán Mátyás király osztott
A vitás ügyekben mindig igazságot.
Megjelennek nála, s előadják menten,
Ő pedig faggatja őket részletesen.

A szegény elmondja: hogy' lelte az úton,
S tegnap vacsorájuk mint maradt el otthon.
Feleségének sem szólt róla egy szót sem,
S csupán száz arany volt, nem több az erszényben.

A kalmár állítja: hamis az egészen,
Százharminc arany volt bizony az erszényben.
A hiányzó részt a szegény elvette,
Valótlan a szava, nincs annak hitele.

– A maga igazát egyiktek sem tudja
Bebizonyítani, pedig ez a dolga
– Szól a király nekik, majd folytatja bölcsen:
– Mégsem olyan nehéz ebben ítélnem.

– Igazat is szóltok – való – mind a ketten,
Nincsen okom rá, hogy abban kételkedjem.
Te, kalmár, egy erszényt százharminc arannyal
Hagytál el az úton egyik alkalommal.

– Te meg, szegény ember, leltél tegnap egyet,
Száz arany van abban, sem több, sem kevesebb.
Így hát fogd az erszényt, eredj és vidd haza,
Ha lelnél még egyet, akkor gyere újra!

– Nos, derék kalmár, ez nem a te erszényed,
Várd, s a jutalomról ne feledkezzél meg!
Ezzel Mátyás király lezárja a vitát.
Amióta meghalt, oda az igazság.

Égeraracs, 2002. július 9.

„Bár az élet mégoly szép,
– Igyunk még egy csöppet, igyunk még egy csöppet, –
Aztán soha többet...
Lábunk végül sirba lép...”

német műdal

A cinkotai kántor

(néprege alapján)

Sok történet maradt Mátyás király után,
Országszerte jegyzik, nemcsak Pesten s Budán.
Egyrésze leírva Galeotto révén,
Másképp a nép ajkán egymásközt mesélvén.

Kár az embernek azt, 'mi volt tagadnia,
Azt is, hogy Cinkotán volt már eklézsia.
Egyszer a pap lelt egy adománylevelet,
Amely András király idején keltezett.

Apátságról szólt a megkerült okirat,
Fogantba nem ment a tatárok miatt.
Nem is tévőzött, azonnal elküldte,
Így került Budára, királyunk elébe.

A király ráírta az okmány hátára,
A teljesítésnek nincsen akadály,
Ha felel a feltett három kérdésére.
– Hol jön fel a napunk? – elsőnek feltéve.

– Mennyit ér a király? – ez volt a második,
Amelyik a sorban reá következik.
A harmadik szintén az okiraton áll,
S válaszra vár ez is: – mit gondol a király?

Amikor a jó pap a választ meglátta,
Izzadt a homloka, a hideg kirázta.
Mind nappal, mind éjjel fejét egyre törte,
Am nem talált választ a három kérdésre.

A válaszokra csak három napot kapott,
Ezért a gond ette s gyötörte a papot.
Volt neki kántora, 'ki a bort szerette,
Szomját is oltotta, ha ezt megtehetette.

*Látta, hogy a papja milyen nyughatatlan,
Kérdé: segíthet-e, és ha igen, hogyan.
Megtudta tőle a király kérdéseit,
És felajánlotta azonnal, hogy segít.*

*Végül is vállalta, elmegy ő helyette,
S válaszol a király összes kérdésére.
Reverendában ment a kántor Budára,
A király elé került, aki már várta.*

*Voltak ott főurak Mátyást körülállva,
Előre nevettek a pap rovására.
– Nos, tehát, jó hívem – szólt hozzá a király –
Halljuk a válaszod, ez amelyre vártál.*

*– Az első kérdés: hol kel fel a nap? – úgy ám –,
Felségednek Budán, nekem meg Cinkotán.
Nevettek az urak, Mátyás is magában,
Ennek az embernek, ennek igaza van.*

*– Mennyit ér a király? – hangzott a felelet,
S vakarta a fejét kántorunk keveset –
Jézusunkat adták harminc ezüstpénzen,
Huszonkilencet ér a király is – vélem.*

*Ez a felelet is helyes volt egészen,
Így azt elismerni mindenki kénytelen.
Jött is az utolsó kérdés is a sorban,
A kántor hallgatta figyelmesen, szótlan.*

*– A király mit gondol? Hogy egy papot láthat,
Pedig csak a kántor adta meg a választ.
– Légy te az apátúr, kinevezlek téged!
– Nem érdemlem meg én e nagy tisztességet.*

*– Maradjon meg az a tisztelendő úrnak,
Kérésem csak egy van, akárhogyan súgnak:
Dicsőség lenne rám, nagyságos uraim,
A cinkotai icce ne legyen oly kicsiny!*

*– Kérésed teljesül, legyen kétakkora –
Mosolygott a király az okos kántorra.
Máig is Cinkotán kétszeres az icce,
Csakhogy árban kétszer fizetnek is érte.*

Égeraracs, 2010. május 13.

A hegyaljai tájék nevei
(néprege alapján)

*Négy név jelzi a Hegyalját:
Tarcál, Tállya, Szerencs és Mád.
Származásuk honnan ered?
Árpádtól. Más nem lehetett.*

*Szerencsre jött ősünk, Árpád,
És a hegytetőre felállt.
Körülnézett felkiáltva:
„Itt e tájon, (ez lett Tállya.)*

*Ama vizes, nádas helyen,
(Ebből Mád lett, tudni vélem.)
Hithű Tarcál vezéremmel,
(Máig Tarcál – így – e névvel.)*

*Alapítom szerencsémét. ”
(Szerencs város ebből ered.)
Ez nem kósza hiedelem,
E tájon ezt hiszi népem.*

Kispest, 2001. március 31.

„Rossz bíró, 'ki ajándékra néz”
népi bölcsesség

A kolozsvári bíró
(néprege alapján)

Mátyás király – hazát járva –
Betért egyszer Kolozsvárra.
Nem úgy ment be – kísérettel,
Szegényes álruhát vett fel.

Bejárt minden utcát, teret,
Majd egy padra telepedett.
A városnak volt bírója
Sok-sok szegény bánatára.

Hajdúk vitték onnan-innen,
S dolgoztatták őket ingyen.
Egy hajdú őt is meglátta,
S ráparancsolt: „menj munkára!”

„Hát mi lesz a fizetségem?”
– Kérdezte meg nagy szerényen;
„Ez ni! – azzal hátbavágta –
Menj a bíró udvarába!”

Az igazságtalan bíró
Fizetni nem volt hajlandó.
Mátyás a fát estig hordta,
S nevét írta három fára.

Nagy pompával – másnap reggel –
Bevonult ő kísérettel;
Fogadta a bíró őket:
„Isten hozta felségteket!”

Megkérdezte Mátyás tőle:
Igazságos bíró volt-e?
Válaszolt a bíró: „igen” ,
'Mire Mátyás: „kötve hiszem!”

A rakás fát elbontatta,
És az írást megmutatta;
Ő a királyt kérni kezdte,
'Ki keményen megbüntette.

Égeraracs, 2000. október 11.

A négy ló esete
(néprege alapján)

Versenyző a magyar – mondhatnám – régóta,
Mert virtus volt abban, kinek a kocsija
Ért haza hamarabb jövet a vásárról:
– Gyí, Tündér! Gyí, Pajkos! – hangzott jobbról-balról.

Ez az előzetes volt az előzménye
A lovasversenyeknek, s ezáltal az őse.
Asszonykirályunk, Mária Terézia,
Fülébe jutott ez, s meg is csiklandozta.

Az asszony csak asszony – koronával fején,
Divatba is hozta a lóversenyt — ez tény.
Sikerült neki: a korona korona,
Még akkor is az, ha asszony van alatta.

A felséges asszony körül pezsgett minden,
Hegyeket mozgatott a cél érdekében.
József főherceget, fiát, buzdította:
– Legyenek lovaidd a nagy alkalomra!

Pünkösdkor került sor – másnap – a versenyre,
Egy sátorban várta a királynő ülve.
Érkeztek lovagok, végül megjött fia,
Csatlósok vezettek négy lovat utána.

Egyik zörgőcsontú, szilaj mén a másik,
Velük lusta kövér, s vak volt a negyedik.
– Anyám! Nem versenyre készült ez a négy ló,
Az állapotunkat tükrözi, így való.

– Elcsigázott, sovány gebe a nép maga,
A papság meg szilaj, féktelen paripa,
Elhízott, renyhe ló a nemesség már rég,
A vak ló magad vagy, 'ki nem látja, fenség!

Eddig a történet, ma is emlegetik,
A herceg király lett, emléke él máig.
II. József volt, 'kit négyesfogata
Ezért vitt sebesen kunyhóból kunyhóba.

Égeraracs, 2002. november 18.

*„Tanulj önmérsékletet, elégedj meg azzal, amid van és amivel foglalkozhatsz, merj az lenni, aki vagy, méltóságteljesen legyints arra, amiről le kell mondanod, higgy a saját egyéniségedben!”
Amiel Henrik Frigyes*

A csóri csuka
(néprege alapján)

*Mátyás király – ha tehetne –
Országot járt arra-erre.
Egyszer, 'mikor ment Budára,
Betért Csór kis falujába.*

*Vendéglősünk is szerette,
Így a májat félretette;
Ezért az'tán magyarázta:
„Csóri csuka, nincsen mája.”*

*Megszállt – ott – a vendéglőben,
Csukát rendelt estebédre;
Szerette a csukamáját,
S örült annak, hogyha láthat.*

*Mátyás király – higgyétek el! –
Nem késett a felelettel,
Azon nyomban rá is vágta:
„Palotai pálca, nincsen száma.”*

*A fogadós tálalt este,
A király meg észrevette,
A hal mája nincs a tálon:
„Hol van a máj, mondd, barátom?”*

*A fogadós mindjárt látta,
Kiderült a turpissága;
Nem kellett azt magyarázni,
Hogy őt mi is fenyegeti.*

*A félretett csukamáját,
Röpke szempillantás alatt,
Odarakta – tettét bánva –
A királya asztalára.*

Kispest, 2000. december 11.

– Hisz' te az ördög vagy! – kiáltják mindnyájan,
– Kell a pénzem, vagy sem? Döntsétek el gyorsan!
Felocsúdnak lassan így az ijedtségből,
S elfogadják a pénzt végül az ördögtől.

Felépült a templom, de bizony addigra,
Hogy milyen áron, az egész város tudta.
Nem akart bemenni senki sem elsőnek,
Ezért a szentelést húzták-vonták színleg.

Megint összeülnek, tanakodnak körben,
Kérnek egy püspököt, de nem segít ő sem.
Volt a közelükben egy régi kolostor,
Barátok lakták azt – régóta – mindenkor.

Meghívják őket is, hátha segíthetnek,
És így a templomot megnyithatják végleg.
Az egyik barátnak támad egy ötlete:
– Uraim! – kezdi el – van megoldás erre.

– Adósak vagyunk a lelkével – emberek! –,
Aki a küszöböt átlépi elsőnek.
Az nincsen kikötve, milyen lélek legyen,
Lehet az állat is, ez a véleményem.

Megörülve ennek a remek tanácsnak,
Reggel hamarjában egy farkast is fognak.
Igaz, beste lélek, de azért csak lélek,
Igy be kell érnie vele az ördögnek.

Kinyitják a kaput, beűzik a farkast,
Az ördög lelket vár, s gyorsan elnyeli azt:
Felordít haraggal, s távozik csakugyan.
Ott áll a bronzfarkas ma is a kapuban.

Égeraracs, 2006. szeptember 3.

„Lásd el jótanáccsal, aki arra vár!”
Ciceró

A tétényi bíró lánya
(néprege alapján)

Mátyás király egy éjjelen
Hintóval ment át Tétényen.
Úton hagyott malomkőbe
Ütődött és tört kereke.

Bosszús lett a király rögtön:
„Mi lett volna, ha szegény jön?”
A bíróért küldött rögvest,
Szándéka volt, hogy ráijeszt.

Mondta nekik, hogy mily' lusták,
Mert a követ útban hagyták.
„Megnyúzzák! – így parancsolta
Büntetésből – harmadnapra.”

„Mit tegyenek? – súgtak-búgtak –
Hogy' álljanak a dolognak?”
Hallotta a bíró lánya:
Mi az apja aggodalma.

Megkérte őt azért arra,
Hogy a választ őrá bízza.
(A királynak öröme telt,
Furfangjára, 'ha választ nyert.)

Visszajött a király újra,
A bírót meg elhívatta.
Lányával ment felségéhez
Remélve, a válasz jó lesz.

„Hát a kőnek hol a bőre?”
– Szólt a király követelve.
„Hogy' nyúznók meg elevenen?”
– Kérdezte a lány merészen.

„Vetesd vérét, jó királyom!
Majd megnyúzzuk, szavam állom!”
Mátyásnak ez tetszett nagyon
S nevetett a kifogáson.

Égeraracs, 2000. október 19.

„A babona éppen olyan erős, mint a hit,
s az előítélet éppen olyan hatalmas,
mint a tapasztalat”

Katz Richárd

A póruhárt ördög

(néprege alapján)

Átkeltem hegyeken, ahol az ég dörgött,
Rokona is lettem egy vízesés fölött.
Ösvényeken jártam vadvirág szegéllyel,
Isten lába nyomán találkoztam fénnel.

Lelkemet hangoltam a magány lelkéhez,
Kerestem a helyet, ahol Istent érez...
Tempломot találtam, mégpedig Aachenben,
Ennek történetét elmesélték nekem:

Az itt lakó népek templomot akartak,
Ásták az alapot, felálltak a falak.
Kifogyva a pénzből törték a fejüket:
– Hogyan folytathatnánk? – a tanács töprengett.

Az otthagzott munkát gaz, dudva belepte,
A polgármester is el volt keseredve.
Amint tanácskoznak, vitatkoznak böszén,
Beállít hozzájuk egy hosszú idegen.

– Jónapot, polgárok! – őket így köszönti –
Akarják e művet maholnap folytatni?
Hoztam hozzá a pénzt, kint van, a szekéren,
Odaadom arra, de van egy kérésem.

Szemet meresztenek erre a csodára,
– Kicsoda ön, uram? – kérdik nagysokára.
– Patás Pál vagyok a Fekete erdőből,
A Wildseehez közeli Heidenstadt mellől.

– Mi volna a kérés? – kérdezik azt tőle,
– Egy lelket kérek csak érte majd cserébe.
Az az első lélek, 'ki átlépi – nyilván –
A templom küszöbét felszentelés napján.

*Korábban a visszhangdombról
elkiáltott szavakból a visszhang
12 szótagot tudott megismételni*

A tihanyi visszhang
(néprege alapján)

*Valamikor – réges-régen –
A Balaton térségében
Óriások laktak s kobold;
Akkor még a kő is lány volt.*

*Ringatta az ezüstkék hab
A fénylően szép szirmokat.
„Úgy kell nektek, úgy! — hahaha!”
– Szólt a lányka nagy kacagva.*

*A királyuk élt Tihanyban,
Gyöngyházkagyló palotában.
Rajta kívül ott élt vele
Leánya és felesége.*

*E játékot is megunva
Rátalált egy anyókára.
Gallyat gyűjtött szegény asszony,
Hogy a télen meg ne fagyjon.*

*Felesége jó és okos,
Csak lánya volt vásott, gonosz.
Nyelvet öltött, csúfolódott,
Sok orr alá tört így borsot.*

*Sötét, vad láng villant – kéken –
A királylány zord szemében.
Nekiment, mint eszeveszett,
Lökött rajta, hogy elesett.*

*Többször azon jót mulatott:
Szaggatta a vadvirágot.
Kegyetlenül tépte, durván,
S Balatonba dobta az'tán.*

*Nyögött szegény elestében,
S tápászkodott keservesen.
„Megjártad, te csúf! — hahaha!”
– Mondta a lány nagy kacagva.*

*Ekkor fakadt a nő szája
Kegyetlen és bösz átokra:
„Hah, visszhanggá váljál nyomban
Ott, ahol állsz, a pagonyban!”*

*Századévek teltek-múltak,
Tihany partján leng lányalak;
Ha valaki kiált neki,
Felzokogva elismétli.*

Égeraracs, 2001. június 1.

„A nyomorultakat veszni ne hagyjátok:
A mással közlött jó visszaszállhat rátok”
Kiss János

Az árvalányhaj
(néprege alapján)

*Itt sem volt, ott sem volt, seholsem volt bőven,
Valahogy' mégis volt régmúlt esztendőben.
Egy sánta arasszal innét a tavaszon
Szántottam ökrökkel ciheres parlagon.*

*Ahogy' kurjongattam – nőtt is a barázda – ,
Kifordult egy üveg az eke nyomában.
Összehajtott tekercs hullott ki belőle,
Elsárgult papírján állt ez a kis rege:*

*Hol volt az, hol nem volt, hetedhét határon
Élt messze egy király, lánya is volt: három.
Vadászott ő egyszer – csak úgy – egymagában,
Utat is tévesztett, hiába próbálta.*

*Eközben alkonyult, annyira sötét lett,
Hogy arra lehetett akasztani képet.
Le akart heverni, nézett is szerteszét,
'Midőn gyermeksírás ütötte meg fülét.*

*Nosza, el is indult nagy tapogatódzva,
Addig ment, keresgélt, amíg megtalálta.
Amikor fölvette, halljatok – im – csodát:
Kivilágosodott, s a sűrű is kettévált.*

*Másnap a jó király mindjárt kihirdette:
– Akié a lányka, jöjjön csak érette!
Senki sem jött érte, ott maradt a nyakán,
Nevet adott neki, ő lett az Árvalány.*

*A király lányai szépek voltak, vagy sem,
Ám hozzá hasonlót nem látott még a szem.
Ragyogott, mint a nap, haja puha selyme,
Olyan hosszú volt az: a földet septe.*

*A két idősebb lány gyűlölte őt nagyon,
Meg is öregedtek, lett két vénkisasszony.
Addig válogattak, férjhez ment a kicsi,
S akkor lánynézőbe jött is egy királyfi.*

*Tanakodott éppen a két nagyobb között,
'Mikor az Árvalány a szobába bejött.
– Megláttam, megtetszett, úgy döntöttem végül,
Királyom, e szép lányt veszem feleségül!*

*Így a két királylány dúlt-fült haragjában,
S éjjel az Árvalány haját le is vágta.
Reggel szegény látta: mi is történt vele,
Szörnyű fájdalmában meghasadt a szíve.*

*Hanem megbűnhődött a két nagyobb maga,
Olyan csúnyák lettek, mint két ráncos banya.
Nagy haraggal ki is dobták az ablakon
Árvalánynak haját: – nyoma se maradjon!*

*Felkapva a haját szellő vette szárnyra,
Letett három szálát Árvalány sírjára.
A többi is megfogant, még ma is terjednek,
Kalapjára tűzni jó azt a legénynek.*

Égeraracs, 2002. június 7.

„Sima az út, nem rögös,
ha szerény vagy, nem gőgös”
népi bölcsesség

Az elbizakodott félkakas
(néprege alapján)

Túl van a Balaton
Tápiótyogón,
'Hol élt egy hatalmas,
Öreg, vitéz kakas.

Egy udvarban vele
Fiastyúk, a neje.
Csibéi is voltak:
Szépek, mozgékonyak.

Egyik fiacskája
Más volt, mint az apja:
Féllábú, szánalmas,
Neve lett: félkakas.

Dölyfös is volt, nyegle,
Mindenki nevette.
Ezt hamar megunva
Indult a városba.

Búcsúzóul anyja
Tanácsal ellátta:
„Kerüld a templomot
S szakácsot, ha látod!”

Ment hegyen, völgyön át,
S látott patakocskát.
Meggérte az arra,
Hogy medrét tisztítsa.

„Minek nézesz engem?
Ejnye! Hagyj békében!”
Faképnél is hagyva
Továbbment útjára.

Majd rálelt – estére –
A földön a szélre,
'Mely heverve porban
Kérte: „segíts rajtam!”

Metsző gúny volt maga
A kakas válasza:
„Farsangodnak vége,
Eljött a böjt — végre!”

Másnap ért tarlóra,
Felperzselve várta.
Csak egy parázs maradt,
Ő kérte a kakast:

„Mentsd meg az életem!”
„Hunyj ki, te is, csendben!
– Szólt rá a félkakas –
Hamut rád, ne zargass!”

Beért a városba,
S templomhoz vitt útja.
Kukorékolt négyet
Bosszantva Szent Pétert.

Ment a palotába,
S rálelt a szakácsra.
Meggérte a galád,
S kitekerte nyakát.

Forró vízbe rakta,
Víz nem segít' rajta.
Majd nyársra feltűzve
Odarakta tűzre.

Ott tűz hagyta cserben,
S szénné égett menten.
Látva ezt kidobta
Szakács az utcára.

A szél őt felkapva
Vitte a templomra.
Tornyán lett – pörögve –
Szélkakas belőle.

Az Eszterházyak címere
(néprege alapján)

*Fiatal koromban Egerben is jártam:
Lombos ligetekben, kanyargó utcákban.
Régi ágyúdombon emlékeztem – ülve –
Az ezeréves város történetére.*

*Három címerállat, említésre méltó:
Egyszarvú meg galamb, s velük még egy kígyó.
Tisztaság, bölcsesség, szerelem, béke, kincs,
Alázat kell ahhoz, hogy a múltba tekints.*

*Balassa Bálint is megfogta a tollam,
Amikor e város történetét mondtam:
„Egriek, vitézek, végeknek tüköri,
Kiknek vitézségét minden föld beszéli.”*

*Fényűzés, hanyatlás, szenvedés és jólét,
Sűrűn látogatta meg a város népét.
Előttem elmondták mások sokkal jobban,
'Mi számomra maradt, elmesélem gyorsan:*

*József császár kétszer is megszállt – valaha –
Itt, „Az oroszlánhoz” címzett fogadóban.
A kalapos király nem nagyon szívelte
Egernek püspökét, s gúnnyal megkérdezte:*

- Miféle állat van fenn, a címerében?*
- Griffmadár az, felség, ott van réges-régen.*
- Árulja el nekem, hol teremnek azok?*
- Felséges úr! Ott, 'hol a kétféjű sasok!*

Kispest, 2004. január 7.

*Az egyik szikla ülő
női alakhoz hasonlít*

Beckó vára
(néprege alapján)

*Istenáldott' Magyarország,
Hogyne volnék hű tehozzád!
Folyók szelik át földedet,
Mint testiinket a kék erek.*

*A Vág tőlünk északra van,
Ott ered a zord Kárpátban.
Fehér- és a Fekete-Vág
Együtt hagyja el Lehotát.*

*Gutánál már Vág a neve,
S a Dunába ömlik bele.
Lehet, hogy nem címer-folyó,
Am féltik sokan, s az a jó.*

*Ez a folyó, mint az élet,
Ifjan mutat sok fenséget.
Később tágul, de kordában,
S egyhangú vén, 'hol lapály van.*

*Amiről most regét mondok:
A Vág mentén álló kúpok,
Egyikén állt Beckó vára,
Komor rommá lett az mára.*

*Elfáradtak a madarak,
'Mire oda feljutottak.
Várát vajda „varázsolta”
Bolondjának a magasba.*

*Zsigmond király zászlósura
– A hatalmas Stibor vajda –
Vadászatot tartott egyszer,
Talpon is volt minden ember.*

*Zengett erdőn kürtök szava,
Ebcsaholás, hajtók zaja...
A végén a vadászatnak
Ledőltek, mert elfáradtak.*

*Vidám borozgatás mellett
A társaság pihengetett.
Buckó bolond pajkossága
A vajdát is vidította.*

*„Kívánj bármit, most megadom!
– Mondta Stibor – nos, bolondom.”
Erre Buckó megmutatta:
„Építs várat e sziklára!”*

*„Lehetetlen!” – mondták többen,
„Nincs olyan szó, nem ismerem!
– Szólt a vajda dörgő hangon –
Ezért az'tán elfogadom!”*

*Egy év múlva a vár kész lett,
Am Stibornak is megtetszett.
Felkínált más várat érte,
S elcserélte egy-kettőre.*

*E naptól ott élt a vajda,
Onnan indult háborúba.
Oda gyűlt a vendégsereg,
És dáridók színhelye lett.*

*Volt neki egy vadászebe,
Mindennél jobban szerette.
Egy öreg és hű cselédje
Ráütött, hogy magát védje.*

*A bösz vajda vak dühében
Letaszíttatta a mélybe.
„Követsz engem esztendőre!”
– Szólt az agg őt fenyegetve.*

*Egy év múlva betelt a szó:
Szemén marta meg egy kígyó.
Csúcsra rohant és lezuhant,
Ülve gyászol neje alatt.*

Kispest, 2002. január 2.

„Törjön is mind ég felé az
Ami gyöngy;
Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy”

Vörösmarty

Fót nevének magyarázata

(néprege alapján)

*A költők ligetébe visz minket a képzelet,
Gyönyörű vers születése koszorúzza a helyet.
Arrafelé laposodik a Cserhát dombsora,
Beolvad Gödöllővé s Rákos-patak síkjába.*

*A domb gerince a kószáló folyam iszapja,
Amelyet szél tornyozott ilyen nagyon magasra.
Dűlőutak, erdők, gyümölcsösök és útvesztők
Szinte kőhajításnyira Pesttől szétszórva ők.*

*A város közelségét megcáfoló lassúság
Vett körül és ideodakanyargós masinák.
Az alvó város elnevezését a vonaton
Hallottam egy idős hölgytől, s ezennel átadom:*

*Egyszer Árpádházi László herceg is errejárt,
És Salamonnal vívott győzedelmes, nagy csatát.
Majd lovon kérdezte a mogyoródi dombokon:
– Mi az a folt? – mutatott egy falura a síkon.*

Kispest, 2007. március 8.

„ ... nem lesz több dalnok,
aki a Méhek dalát énekli”
London Jani

Gyászrajzás
(néprege alapján)

*Késő délutánban felbukkant egy méhe,
Lassú röpüléssel érkezett a fényre.
Meggérdezte tőlem: – tudsz bármit felőlünk,
Honnan hová megyünk, milyen az életünk?*

*Bevallottam neki, eddig hogyan éltem:
Nem olvasott könyvek maradtak mögöttem.
Képek sülyedtek el, 'melyeket nem láttam,
És nem hallott zenék tűntek el homályban.*

*Kuncogott a kis méh bocsánatkérően,
S az életükről mesélt, hogy megismerhessem.
A kaptár szelleme idéződött mára
Kényszerítve őket az eltávozásra.*

*Meghalt ott valaki, ahol eddig éltek
Gazdájukkal együtt, s most elhagyják végleg.
Nem kopogtatott be náluk halálhírrrel,
Nem mondta el nekik, mennek fájó szívvel.*

*Ez volt a piciny méh szomorú döngése,
Halvány, néma halál keserré lett méze.
Parányi szárnyakon hordozott üzenet,
Ennél melyik költő kívánhatna többet?*

Kispest, 2005. február 6.

*„A hasznos nem az, amit mondunk,
hanem amit nem mondunk”
R. Kipling*

Hallgatni arany
(néprege alapján)

*Túl a Murán, Bokorugrán,
'Hol az ember nevet sorsán;
Ott hallottam nem is oly' rég
A három bölcs történetét:*

*Élt három bölcs egyszer – régen –
Határtalan messzeségben.
Többen megkérdezték tőlük:
„Szórol mi a véleményük?”*

*Az első bölcs e kérdésre
Válaszolva azt felelte:
„'Mikor szóltam, volt is károm,
Ha hallgatok, meg nem bánom. ”*

*A második gondolkozva
Az alábbit fogalmazta:
„Egy bolond sem marad veszteg,
Épp' eleget is beszélnek. ”*

*A harmadik sem várt soká' ,
Következőt fűzte hozzá:
„Egy száj, két fül mire való?
Több hallgatás, kevesebb szó. ”*

Kispest, 2006. március 11.

„Szeretőjét várta, zsandár nyitott rája,
Megkötözve ültették vasderes lovára.
Szép szeretőm, halljad, verjen meg az Isten,
Álnokságod ácsolta a bitófát nékem”
Patkó Bandi nótája

Hollókő vára

(néprege alapján)

Barangolásomban értem olyan tájra,
Amelynek a léte nem illik a mába.
Egy falu, amelyet nem ismerni vétek,
Leírom azért, hogy megismerhessétek:

Eleven palóc múlt házainak képe,
Ezeknek nagy része hegy-völgyre van téve.
Oszlopos tornácok agyaggal tapasztva,
Emberfejnyi kővel kirakva udvara.

Ékes oromdíszek, házak alatt pincék,
Deszkatornyos templom, s ez sokaknak emlék.
Zsindely is meg zsúp is kerül a tetőre,
Onnan kandikál le a szép előkertre.

Egyetlen főutca szakad három ágra,
S néz a falú mohos tetejű kútjára.
Szántóföld, gyümölcsös meredeken égnek,
Szőnyegsor ez tetőn tarka terítésnek.

„Mégmenni” is nehéz, nemhogy megmunkálni,
Gyötrő, köves a föld, tudja azt mindenki.
Mégsem komor lelkű az itt élő ember,
Csupa derű, tréfa vendégszeretettel.

Tilolják a kendert, maguk fonnak-szőnek,
Tornyos párnák hada, mind – mind a jövőnek.
Megannyi kivarrott, kezük alkotása,
Tarka gyöngykaláris és hímes „szakácska” .

*Fehér ruhás ara, keblén rozmaringszál,
Apró szoknyácska ring: piciny gyermek mászkál.
Falu fölött Szárhegy, kúpján van a várrom,
Uralkodik most is tekintéllyel tájon.*

*A hagyomány őrzi, nem csak, ami látszik,
Kacsics András neve így maradt fenn máig.
Szemet vetett a más menyecskéjére,
Elrabolta tüstént s vitte fel a hegyre.*

*Az asszonynak volt egy boszorkány dajkája,
Követte úrnőjét gyalog fel a várba.
Össze is szerződtek az ördöggel rögtön:
Elrablója ellen minden kapóra jön.*

*Nem szerette a nő az újdonsült urát,
Ezért a bosszúra könnyű szívvvel ráállt.
Ekkor készült a vár, így arra volt gondja,
Hogy az építtetést jó hosszúra nyújtsa.*

*Akármennyi követ rakott a várfalra
Nappal a köműves, csak nem volt látszatja.
Elhordatta éjjel ördög a hollókkal,
Nem haladt előbbre jottányit sem a fal.*

*Kik voltak a hollók? Nincsen rá felelet,
Hogy az ördög hol vett munkára lelkeket.
A néphit szerint csak hollóknak álcázva
Az ördögfiókák voltak egyre-másra.*

*Így szól a történet, mesélt a nép róla:
Vár építtetőkről szólt e régi nóta.*

Esztergom, 2008. április 28.

*„Az egyetlen fejlődés, amely
mélyen befolyásolhatja a jövőt,
az, amely a múltból nő ki”
Enescu György*

Honnan ered a németek neve ?
(néprege alapján)

*Első István alatt jöttek
Országunkba külföldiek.
„Éljetek itt!” – így hívta meg,
S ők lettek a telepések.*

*„Nehmet!” – mondta nekik István
Az okmányokat átadván.
Átvették és beköltöztek
Hazánkba az idegenek.*

*A birtokba iktatásról
Korabeli feljegyzés szól.
Egy nyilvános gyűlés alatt
Adta át az iratokat.*

*'Ki jelen volt, mind azt hitte,
Hogy e népnek ez a neve.
Ettől kezdve hívják őket
A magyarok németeknek.*

Kispest, 2007. február 3.

Magyarázat

nehmet – vegyétek

„Szép vagy Sopronnak zordon hegye-völgye,
Hol ormos rengeteged feketül s bérceid árja zuhog”
Kis János

Így születtek a soproni szelek
(néprege alapján)

Mindegyik állatka merőben más és más,
Kis szürke rovarnak jutott egy kis lámpás.
Oda van rögzítve mindnek potrohára,
A nevük még ma is szentjánosbogárka.

Sopronban ragyognak nyári alkonyaton,
Fenn láttam őket a Károly-magaslaton.
Elmesélték nekem, hogy a világ kerek,
S miért is fújnak ott oly' sokat a szelek:

Egy kapitány élt, és sok-sok éve annak,
'Mikor hajójával vágott hosszú útnak.
Azzal bízták meg őt, menjen Szélországba,
Ott majd a szeleket szedje össze zsákba.

Addig a levegő még csak meg se rebbent,
Fuvalom sem rezdült, teljes volt a szélcsend.
Evezővel haladt odáig a hajó,
Szegény matrózoknak nem volt valami jó.

Megérkeztek oda, nyakon csípi őket,
Zsákba gyömöszölve felettük így úr lett.
Matrózai hordták a rakományt egyre,
Minden zsák lekerült a hajófenékre.

Azonban nem tudták, mi van a zsákokban,
(Mivel a kapitány soha nem szólt hosszan.)
Megtiltotta nekik szigorúan azt még:
Azokat akár egy ujjal is illessék.

Vízen, szárazföldön, végre-valahára,
Sopronba értek, és behordták hodályba.
Am a kíváncsiság fúrta oldalukat,
Beosontak éjjel nyitni a zsákokat.

Meglazult a madzag, a szelek kiszöktek,
Sivítva szaladtak: zengett a Lövérek.
Az lett a tanyájuk, onnan vágnak útnak,
S azóta évente háromszáz nap fújnak.

Égeraracs, 2003. május 4.

*„Többet ér az élete egy egészséges
koldusnak, mint egy beteg királynak”
népi bölcsesség*

Király Mátyás
(néprege alapján)

*Régen történt, nagyon régen,
Mátyás király idejében:
Valahol az ős Budában
Élt egy varga nagy vidáman.*

*Úgy hívták, hogy Király Mátyás,
Jókedélyű volt és hálás.
Nem lopta az Isten napját,
Ritkította ebben párját.*

*Egyszer aztán kitalálta:
Köszöntőt mond a királyra.
Ahogy illik, felöltözött,
S ment a várba, a domb fölött.*

*Ott az örök megkérdezték:
„Hová ez a nagy sietség?”
„Mátyást jöttem – ha engedi –
Nevenapján köszönteni.”*

*„Király Mátyás becses nevem,
Atyámfiát tiszteltetem!”
Kitört erre a hahota:
„Barátom, nem oda Buda!”*

*„Király Mátyás s Mátyás király
Közt nagyon nagy különbség áll.
Akkora, mint – ha szóba jött –
Király meg a varga között.”*

Kispest, 1999. február 6.

*A regében mindig van valóság
és csodás, képzelt dolog*

Leánykő

(néprege alapján)

*Tokaj közelében élt egy gazdag ember
Ennek is előtte, sok száz esztendővel.
Uradalma is volt, se szeri, se száma,
Mégis Tokaj mellett volt a legszebb vára.*

*Arany az alapja, gyémántból a fala,
Ezüst a födele, hatalmas udvara.
Egyetlenegy lánya volt ennek az úrnak,
Olyan szép, mint égen a ragyogó csillag.*

*Hibája, hogy kőnél keményebb volt szíve,
Meg nem indult az semmilyen kérésre.
Hiába könyörgött bármilyen koldushad,
Kikergette mindjárt cselédje azokat.*

*Az történt egyszer, hogy vigasságra készült,
S a sok nép hintóval palotájába gyűlt.
A szívtelen, szép lány ez alkalomra várt:
Felvette gyémánttól csillogó gúnyáját.*

*A vendégek közé mielőtt ő lement,
Meg akarta nézni magát a tükörben.
Magas volt a tükör, nem látta alakját,
Kitalálta végül: három kenyérre állt.*

*Amint gyönyörködött, megnyílt az ajtó,
Belépett egy koldus – szájalomraméltó.
– Egy falás kenyeret adj Isten nevében!
– Könyörgött a koldus a lánynak – szerényen.*

*– Takarodjál, hitvány, nincs kenyér számodra!
– Válaszolta a lány – készülök a bálba.
– Ha nincs, váljál kővé, ahogy' állsz, kenyéren!
És a lány ott maradt kővé is meredten.*

*A vendégek bemenne látták nagy csodálva:
Kővé vált kenyéren kővé vált a lányka.
Megriadtak nagyon, elhagyták a várat,
Csak a lánykő maradt irigység szobrának.*

Égeraracs, 2000. június 18.

*A helyet ez a rege
mélabúval vonja be*

Margita
(néprege alapján)

*Vág medrében állnak sziklák,
Arról aztán többen mondják:
A legszörnyűbb az a pontja,
'Hol feltűnik a Margita.*

*Az özvegy azt nem értette,
Miért utasítják el egyre.
A legény már évek óta
Margitának volt a rabja.*

*Ott érezzük, ami még nincs,
Recseg-ropog a lét-bilinc.
Nem lépünk át, érintjük csak
Azt a helyet, 'hol nincs harag.*

*Végül mégis – egyszerűen –
Rávezette a véletlen.
Borzalmas volt a haragja,
Nincs toll, amely leírhatja.*

*Lelkiünk teli feszültséggel,
A veszély ily' hatást ér el.
Kérdés: vajon elvezet ez
A tökéletesedéshez?*

*Megfogant a bosszú benne:
Vetélytársát hogy' veszejtse.
Rokonokhoz küldte lányát
Turócba, a Vág mentén, át.*

*Valamikor – réges-régen –
Élt egy szép lány itt: Sztrecsényben.
Neve jelöl meg egy helyet,
'Mely Margita sziklája lett.*

*Ment is a lány, mit sem sejtve,
A veszélyes ösvényekre.
Utólérve mostohája
Ott a mélybe taszította.*

*Özvegyasszony mostohája
Tehetős volt – a korában,
Fiatalos, és úgy vélte:
Igényt tarthat szerelemre.*

*Ám a legény hűségesen
Kitartott a szerelmében.
Álhatatos volt, nem csalfa:
Ő Margitát visszavárta.*

*A helységben élt egy legény,
Legszebb volt, de nagyon szegény.
Szerelmével őt üldözte,
Ám nem pártolta szerencse.*

*A lány testét felfogta
Összetörten is a szikla.
Az utasok hírét hozták,
S a faluban is megtudták.*

*Azt gondolták eleinte,
Megcsúszás volt balesete;
Majd homályos szóbeszéd lett,
Hogy a lánnyal ki is végzett.*

*A fájdalom belevájta
Karmát a fi oldalába;
A mostoha sem járt jobban,
Lelke mélye nem volt szótlan.*

*Az asszonyon úrrá lettek
Sötét erők, gonosz lelkek.
Végül lekiismerete
Örületbe is kergette.*

*Került a nő, 'kit lehetett,
Faluban az embereket.
A bíróság megidézte
Hírhozókkal a törvénybe.*

*Ekkorra már rikácsolta:
„Ó, Margita, ó, Margita!”
Útnak indult, rohant, rohant,
Több volt ez már, mint egy kaland.*

*Furdalással telve, vadul:
Feltartóztathatatlanul
Eljutott a tett helyére,
S onnan magát levetette.*

*Így került a nedves sírba
A poklok égő parazsa.
Mohón nyelt el mindent a Vág,
Mint a végzet martalékát.*

Kispest, 2004. március 3.

*„Ne csak tudd a jót,
hanem tedd is!”
bölc tanács*

Mátyás király haragja
(néprege alapján)

*Hogyan volt egykoron, messzetűnt időkben?
'Mi történt, megtudod, ha mástól nem, tőlem.
Mátyás királyunk élt nagy Buda várában,
Múlatta az időt többekkel vidáman.*

*Egyszer csak hirtelen fellobbanásában
Megharagudott az egyik főúrára.
Az udvarából is kitiltotta ezért,
Ezzel mutatva ki a foga fehérjét.*

*Találkozott vele egynéhány nap múlva,
Ám hátat fordított akkor neki újra.
Utánaszólt ekkor a főúr szerényen:
– Látom, felséged, már nem az ellenségem.*

*A király meghökkent, s magyarázatot várt,
A főúr folytatta megkezdett mondatát:
– Felség még ellenek nem fordított hátat.
Mátyás kezet nyújtva fogadta a választ.*

Kispest, 2002. december 5.

„A borivás közben gondolj néha arra,
mennyi verejték van egy pohárnyi borban”
a borivó tizparancsolatából

Mátyás király kapál
(néprege alapján)

Baranyában, hegyek között,
Mátyás király is időzött.
Táborozva vígan ittak
A király és a főurak.

Okuk volt az áldomásra,
Így ittak tust egyre-másra.
Fák alatt a nagy melegben
Villány bora fogyott szépen.

Kinn, a lankás domboldalon,
Gazdák kapáltak a napon.
„A bort inni szeretitek
– Mondta Mátyás híveinek –

„Lássuk, érte mennyit tesztek,
Segítsünk hát nekik — gyertek!”
Szabódtak az urak sorban,
Hogy nem méltó ez a munka.

„Királynak és vitéznek sem” ,
Ám a király ment sebesen.
Mit tehettek, ők is mentek,
Kifogással nem élhettek.

Odaért a vitézi had,
S kézbevették kapáikat.
Mátyás dolga aranyat ér,
Úgy kapált, mint egy vincellér.

A főurak várták egyre:
Mikor hagyják végre félbe?
Volt közöttük méltóságos,
Nem szokott az ily' munkához.

Országbíró uramon rég'
Csurgott végig a verejték.
Nem állhatta meg szó nélkül,
Meggérte ő Mátyást végül:

„Kegyelmezz meg, uram király!
Melletted mind kidőlünk már.
Érted élek, s ha kell, halok,
De megöl e paraszt dolog.”

„Látjátok – szólt Mátyás újra –
Óráig is sok e munka.
Van, 'ki egész életében
Törődik e mesterségben.”

„Számotokra legyen elég:
Mindnyájunkért izzad a nép.
Máskor – majd – az áldomásnál
Ne felejtsetek: ki kapál!”

Égeraracs, 2001. szeptember 20.

*Ezerkétszáznyolcvannégyben
síp lett úrrá a veszélyen*

Póruhárt polgárok

(néprege alapján)

*Ahogy' sétálgattam környékünkön este,
Utamat süncsalád gyakran keresztezte.
Szóba álltam velük, beszélgettek hosszan,
Nemcsak arról, hogyan születnek burokbán.*

*Vándorló őszüktől hallották e regét,
Aki útja során Hannoverben is élt.
Ott történt az eset rég, a középkorban,
S azért mondták lassan, hogy azt leírhasam:*

*Június havában – úgy volt kétségtelen –
Elszaporodtak a patkányok Hamelnben.
Csődöt mondott minden emberi kísérlet,
Hiába irtották, pusztították őket.*

*Ekkor egy idegen jó pénzért vállalta,
Hogy a patkányokat a Weserbe fojtja.
Tüstént megalkudtak, munkához is látott,
S a tarisznyájából elővett egy sípöt.*

*Tánclépésben fújta, s csodák csodájára,
Az a sok-sok patkány menetelt utána.
Kövétték a vízbe, ahol belevesztek,
Erre a polgárok táncra is perdültek.*

*Túl volt a veszélyen ezúttal mindenki,
Ám eszük ágában sem volt már fizetni.
Látta az idegen: nem kapja meg bérét,
Így bosszút esküdvé fújta sípját ismét.*

*Az összes gyermeket azzal csalogatva
Tűntek el a megnyílt Koppel-hegy gyomrában.
Nemsoká' Erdélyben bukkantak fel azok,
S öbelölük lettek az erdélyi szászok.*

Kispest, 2004. március 15.

*Magassága 22 méter,
kerülete 750 cm volt*

Rákóczi Ferenc fája
(néprege alapján)

*Én még láttam – volt szerencsém:
A Balaton partja mentén
Élt Rákóczi csodás fája,
A természet alkotása*

*Védtelenül, büszkén állt fönn,
Magányosan a dombtetőn.
Vihar, villám ostromolta,
Ám kibírta azt a szilfa.*

*Levelei elrebegették,
Amit látott: örök emlék.
Itt járt a nagy fejedelem,
S csatát is nyert a környéken.*

*„Lovát hozzám kikötötte,
S ország-világnak hirdette,
Hogy mi a nép akarata. ”
Azóta van Akarattya.*

Kispest, 2006. február 12.

*Solymár felett láthatjuk
az Ördöglyuk barlangot*

Solymár eredete
(néprege alapján)

*Veréb szállt az ablakomra,
Várta már mag, kenyérmorzsa.
Hálából azt elmesélte,
Hogy' született Solymár neve.*

*Kétfélet tud – ahogy' mondta,
S a választást énram bízza.
Meséjét, 'mely büvökörbe von,
Feljegyeztem, s továbbadom:*

*Itt tartották – lehetséges –
Sólymokat a vadaskerthez.
A solymászok – mind királyi –
Telepéből alakult ki.*

*Másik forrás – állította –
Beatrixtól származtatja.
Ő volt Mátyás olasz neje,
Selyp volt magyar kiejtése.*

*Történt egyszer – hol van ma már? –,
Vadászott a királyi pár.
Összekülönböztek – az ám! –,
És kocogtak együtt némán.*

*Eljutottak ők odáig,
'Hol ma Solymár emelkedik.
A két haragvó fél közül
A szép nem megunta végül.*

*Beatrixnak megnyílt szája,
Rámosolygott az urára;
S mint aki csak válaszra vár,
Selypen mondta: „ugyan, sólj már!”*

*Elnevette Mátyás magát,
Megbékélt és derűssé vált.
S a tisztást – a békülésre –
Attól Solymár-nak nevezte.*

Kispest, 2004. február 25.

„Jobb a nincs egészséggel,
mint a kincs betegséggel”
népi bölcsesség

Zeta vára
(néprege alapján)

Nem messze – túl Zetelakán – ,
Magas, sziklás hegység ormán
Állt a híres Zeta vára
Valamikor, hajdanában.

Büszke, nagy úr építtette,
'Ki nem tért át az új hitre.
Lánya kettő, s az egy fia
Kardját távolban forgatta.

Évek múltak, nem jött haza,
Az apja már elsiratta.
Hír jött: áttért az új hitre,
Ekkor megátkozta érte.

Már nem gondolt senki sem rá,
Akkor jött meg paripáján.
„Vissza! – kiáltott az apa –
Hitét a hű el nem hagyja.”

Testvéreit is kérdezte:
„Nem tértek át az új hitre?”
„Megmaradunk apánk hitén”
– Válaszoltak ők őszintén.

„Ki a házból!” – szólt az apa,
Ekkor ingott meg a szikla.
A büszke vár össze is dűlt,
Ám a fiú megmenekült.

Ott van ma is eltemetve,
Omladék közt, Zeta kincse.
Szent György-napján, minden évben,
Nagy vasajtók nyílnak éjben.

Sokan jártak ott azóta,
De nem került egy sem vissza.
Élt egy ember Zetelakán
Úgy száz évvel ezelőtt – tán.

Gondol egyet, megy keresni
A zetelaki Botházi.
Éjfél tájban – bár lángot vet
A vasajtó – bátran bemegy.

Az ott látott ragyogásban
Eláll neki szeme- szája.
Ül két lányka hímet öltve
Réges-régtől, hétszáz éve.

Elmesélik Botházinak:
Szabadulni sosem tudnak.
Meghallgatja a két lánykát,
S színig tölti tarisznyáját.

Tele zsebe és az iszák,
A lányok csak mondogatják:
„Siessen, mert itt, benn marad,
Az ajtó meg bezáródhat!”

Uccu neki, vesd el magad!
Botházi már szalad, szalad.
Elér így a kijáratig,
Ám az ajtó rácsapódik.

A kincs már övé, viszi hát,
De otthagyja a féllábát.
Ahogy jött, úgy ment pénze,
Sánta is lett a csúfneve.

Égeraracs, 2004. június 20.

Tartalomjegyzék

1999

Király Mátyás

2000

Leánykő

A kolozsvári bíró

A tétényi bíró lánya

A basa tulipánjai

A csóri csuka

2001

A hegyaljai tájék nevei

A tihanyi visszhang

A Baráthegy története

Mátyás király kapál

2002

Beckó vára

Az árvalányhaj

A becsületesség jutalma

Az elbizakodott félkakas

A négy ló esete

Mátyás király haragja

2003

Így születtek a soproni sze...

2004

Az Eszterházyak címere

Solymár eredete

Margita

Póruházi polgárok

Zeta vára

2005

Gyászrajzás

2006

Rákóczi Ferenc fája

Hallgatni arany

A póruházi ördög

2007

Honnan ered a németek neve?

Fót nevének a magyarázata

2008

Hollókő vára

2010

A cinkotai kántor